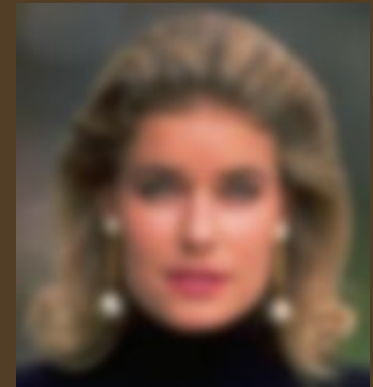

VIZUELNA PERCEPCIJA

I VIZUO-PERCEPTIVNE VEŠTINE

Odnos vidnih funkcija i vizuelne percepcije

- Bazične vidne funkcije su osnova za psihomotorni i vizuoperceptivni razvoj deteta.
 - Ukoliko su vidne funkcije lošeg kvaliteta, slika koju oko prima je iskrivljena, mutna i fragmentarna. Ovakve informacije nisu odgovarajući stimulus za razvoj viših vidnih funkcija (kao ni motoričkih, kognitivnih, socijalnih..)
- Vizuo-perceptivne veštine su ključne su za učenje.
 - Omogućavaju lociranje, selekciju i izdvajanje bitnih stimulusa iz okruženja; analizu uočenog i manipulaciju relevantnim informacijama.
 - Imaju direktan uticaj na usvajanje osnovnih akademskih znanja i veština i ključnu ulogu u dostizanju automatizma u njihovoj primeni.
- Nedostatak odgovarajućih stimulusa tokom kritičkog perioda razvoja vizuelnog opažanja, dovešće do značajnih teškoća u oblasti vizuelne percepcije.

Odnos vidnih funkcija i vizuelne percepcije

- Percepcija (opažanje) je više ili manje složen kognitivni proces zasnovan na podacima dobijenim putem čula, u skladu sa tim vizuelno percipiranje (procesuiranje vizuelnih informacija) je veoma kompleksan kognitivni proces ekstrahovanja i organizovanja utisaka primljenih čulom vida.
- **Vizuelna percepcija** se može shvatiti kao aktivan proces obrade vizuelnih informacija radi interpretacije njihovog značenja. Objedinjuje:
 - prijem informacija;
 - njihovu obradu i integraciju sa već postojećim znanjima
 - i skladištenje u dugotrajnoj memoriji.
- U ovom procesu učestvuje veliki broj veština.

Hijerarhijski model vizuelne percepcije

- Voren M. je vizuo-perceptivne veštine grupisala u hijerarhijski model
- Razvoj viših nivoa, je pod uticajem nižih nivoa, a svaki naredni nivo zavisi od integracije veština u predhodnom nivou.
- Na taj način je svaka pojedinačna veština je odgovorna za jedinstvenu strukturu vizuoperceptivnih sposobnosti.
- Sadejstvo vidnih funkcija i vizuo-perceptivnih veština omogućava izvođenje mnoštva svakodnevnih aktivnosti - funkcionalnu upotrebu vida.

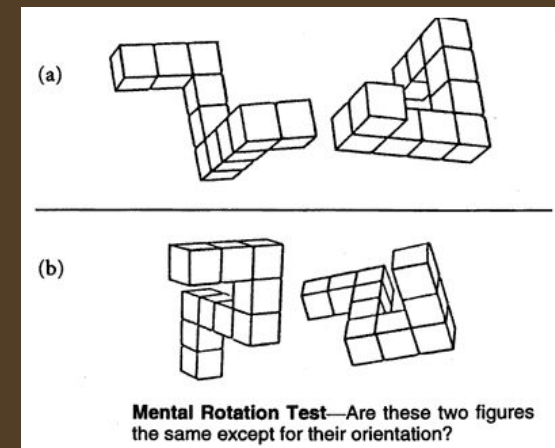
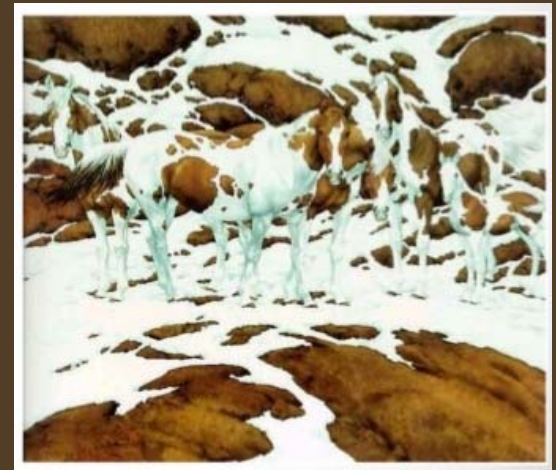

Vizuelna analiza

- Prepoznavanje obrazaca i stvaranje vizuelne memorije, omogućavaju brojne vizuo-perceptivne veštine.
- Osnovu čini **vizuelna analiza**: omogućava lociranje, selekciju i ekstrahovanje relevantnih informacija iz vizuelnog okruženja.
- Odgovorna je za uočavanje detalja posmatranog prizora i na osnovu toga shvatanje sličnosti, razlika i relacija.
- Kao takva, predstavlja osnovu iz koje se mogu izdvojiti teorijski konstrukti: vizuelna diskriminacija, zaključivanje, memorija i kognicija....

Vizuelna diskriminacija

- **Vizuelna diskriminacija:** sposobnost uočavanja karakterističnih obeležja (oblike, boje, položaja..) i izdvajanja sličnosti i razlika (objekta, simbola, bića). Omogućava izdvajanja relevantnih (karakterističnih) informacija o posmatranom i razlikovanje objekta od nebitnih informacija iz pozadine
- Ovaj konstrukt se sastoji iz mnoštva veština, od kojih su možda najznačajnije:
 - **Diskriminacija figura–pozadina** omogućava fokusiranje na bitne utiske usred drugih koji ga okružuju (npr. plava olovka u gomili, određena reč na stranici...)
 - **Vizuo-spacijalna diskriminacija** Omogućava razvoj prostornih koncepata (levo/desno, ispred /iza; gore/ dole) kao relacije objekata u odnosu na telo.

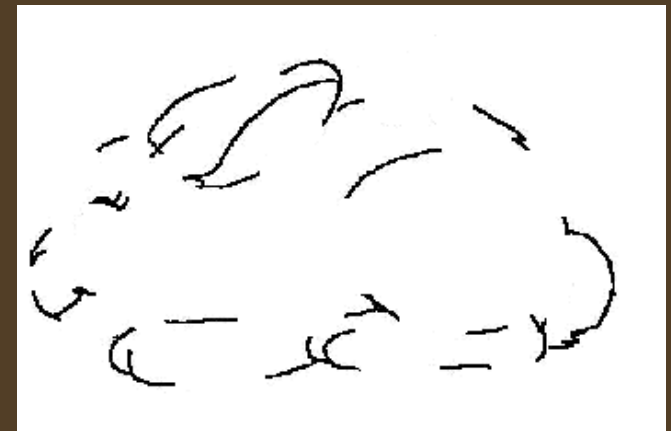

Vizuelna memorija

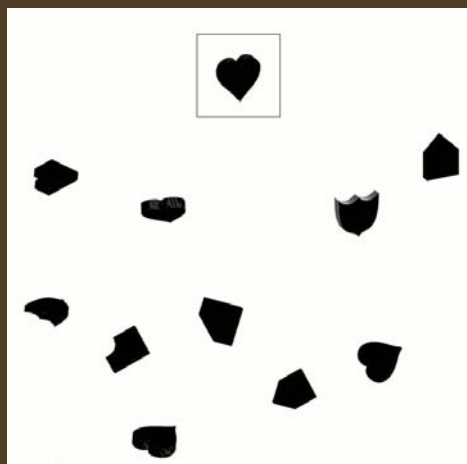
- **Vizuelna memorija:** sposobnost skladištenja i ponovnog korišćenja informacija primljenih vidnim putem (npr. gde se nešto nalazi..). Na osnovu uočenih obrazaca, u svesti se formira i memoriše percipirana slika, npr. redosleda slova koje čine reč. Konstrukt se sastoji iz pojedinačnih veština kao što su:
 - *Vizuo-sekvencionalna memorija* odnosi se na sposobnost uočavanja i zapamćivanja delova objekata, slova, brojeva, simbola
 - *Vizuo-spacijalna memorija* omogućava zapamćivanje prostorne lokacije stimulusa. Vizuospacijelne veštine omogućavaju shvatanje pravca i organizovanje prostora.

Vizuelno zaključivanje

- Prepoznavanje kompletnih karakteristika objekta na osnovu delimičnih informacija omogućava vizuelno zaključivanje.
- Ove veština omogućava:
 - tačno identifikovanje posmatranog kada karakteristični detalji nisu u potpunosti vidljivi.
 - uočavanje odnosa delova i celine, rešavanje slagalica, i sl.
- U okviru ovog konstrukta možemo izdvojiti pojedinačne veštine, npr.
 - *Konstantnost forme*

Konstantnost oblika (forme)

- Predstavlja sposobnost prepoznavanja predmeta u slučaju promene oblika, veličine, orijentacije, boje
- Ova veština omogućava prepoznavanje predmeta i slika kada se posmatraju iz drugog ugla ili u drugačijem (neočekivanom) okruženju.

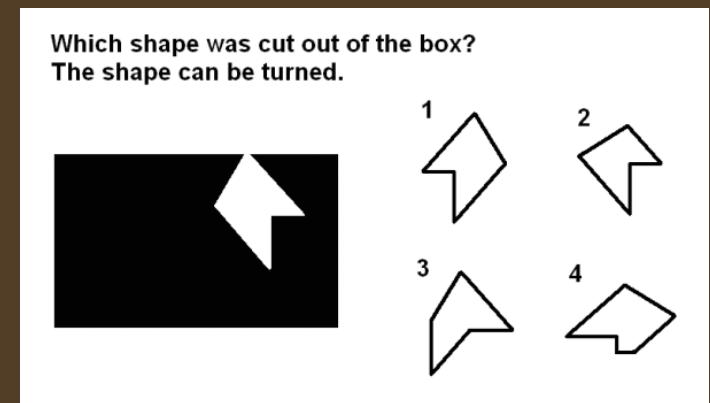
Ispitivanje vizuo-perceptivnih veština

Testovi za ispitivanje vizuo-perceptivnih veština svode se na ispitivanje:

- **Identifikacije i diskriminacije:** simbola, lica, geometrijskih oblika,
 - **Percepciju oblika i forme:** sparivanje i sortiranje prema detaljima, orijentaciji elementa, uočavanje sličnosti i razlika, kopiranje, itd.
 - **Percepciju prostora:** dubine, udaljenosti, teksture, itd.
 - **Koordinaciju oko-ruka:** lavirint, spajanje tačaka i sl.
- Spari oblike: Pronađi oblik isti kao sa leve strane. Notiraj udaljenost sa koje dete radi.
 - Odredi pravac: spari slike koje su okrenute u istom pravcu.
 - Izdvoj uljeza: uočči sličnosti i razlike.

Vizuelna diskriminacija

Stalnost oblika

Metode i instrumenti za procenu vizuelne percepcije

- U svetu je razvijeno mnoštvo testova npr:
 - *Developmental test of the Visual Perception*, Frostig, et all. 1963;
 - *Visual efficiency Scale*, Barraga, 1970;
 - *DAP - Diagnostoc assessment procedure*, Barraga, 1980.
 - *Test of Visual Perceptual Skills – TVPS 3*, Martin, 2010.
 - *Developmental Test of Visual Perception - DTVP*, Hammill, et all. 1993;
 - *Motor-Free Visual Perception Test – MVPT 3*, Colarusso, et all. 2003.;

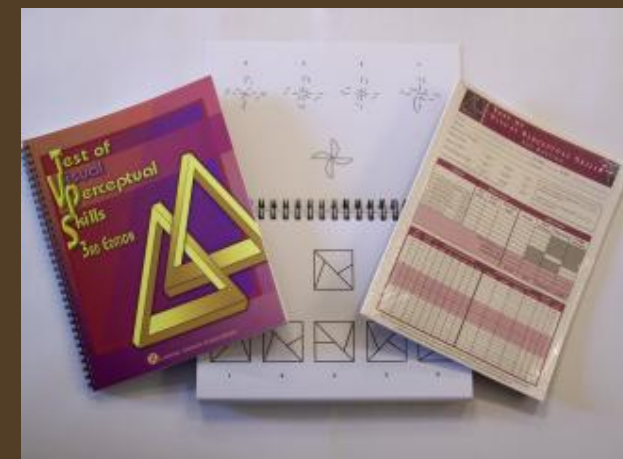
TVPS: Test of Visual Perceptual skills

- Omogućava procenu vizuelne precepcije dece od 4 do 19g.
- Sastoji se od crno-belih prikaza organizovanih u 7 domena :
 1. Vizuelna discriminacija
 2. Vizuelna memorija
 3. Prostorni odnosi
 4. Konstantnost forme
 5. Vizuo- sekvencijalna memorija
 6. Diskriminacija figura pozadina
 7. Vizuelno zaključivanje

The image shows the cover and a scoring sheet of the 'Test of Visual Perceptual Skills 3rd Edition'. The cover is purple and white with a logo of three interlocking triangles. The scoring sheet is a grid with columns for 'Subtest Scores' (Raw Score, Scaled Score, Percentile Rank) and 'Index Scores' (Overall, Rank, Sequencing, Complete, Processed). It includes a table for 'SUBTEST SCALED SCORES' and 'INDEX AND OVERALL SCORES' with corresponding percentiles.

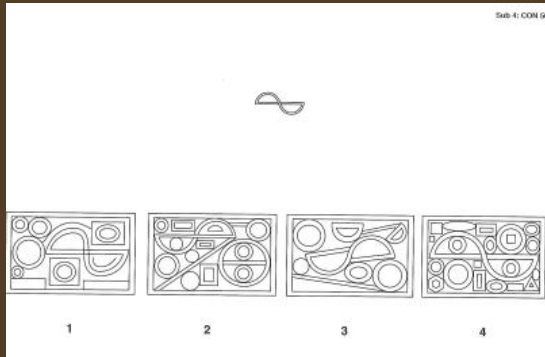
Subtests	Subtest Scores			Index Scores				
	Raw Score	Scaled Score	Percentile Rank	Overall	Rank	Sequencing	Complete	Processed
1. Visual Discrimination (VDP)								
2. Visual Memory (VIM)								
3. Spatial Relations (SPR)								
4. Form Constancy (FCO)								
5. Sequential Memory (SMQ)								
6. Figure Ground (FG)								
7. Shape Constancy (SC)								
Sum of Scaled Scores								
Standard Scores								
Percentile Rank								

Raw Score	Scaled Score	SUBTEST SCALED SCORES					INDEX AND OVERALL SCORES					Standard Score	%ile Rank
		SPR	FCO	SMQ	FG	SC	Overall	Rank	Sequencing	Complete	Processed		
100	10						145	100					
90	11						140	105					
80	12						135	110					
70	13						130	115					
60	14						125	120					
50	15						120	125					
40	16						115	130					
30	17						110	135					
20	18						105	140					
10	19						100	145					
0	20						95	150					
							90	155					
							85	160					
							80	165					
							75	170					
							70	175					
							65	180					
							60	185					
							55	190					
							50	195					
							45	200					

Ajtemi testa TVPS

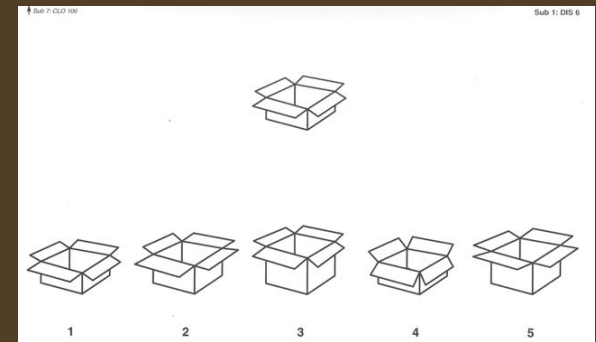
Form Constancy

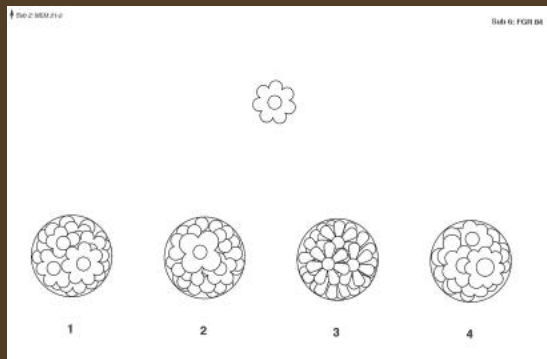
Sequential Memory

Visual Discrimination

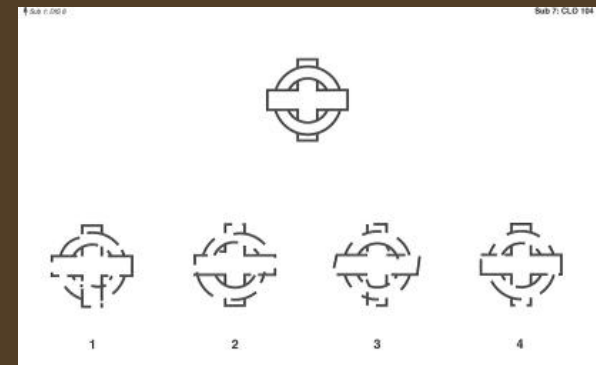

Visual Figure Ground

-
- Sub 5: SEQ 70-2
1. Pentagon, Circle, Square, Triangle
 2. Pentagon, Square, Circle, Triangle
 3. Triangle, Circle, Pentagon, Square
 4. Square, Circle, Pentagon, Triangle

Visual Closure

Frostig test, 1960

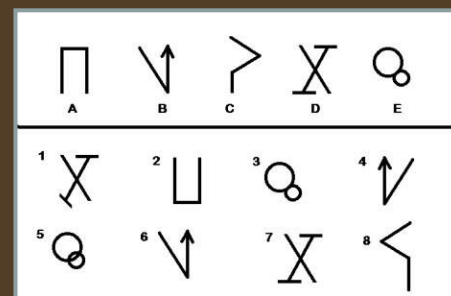
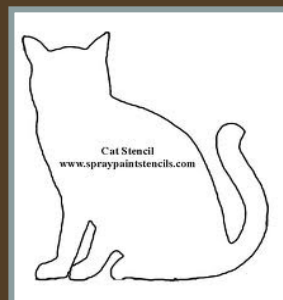
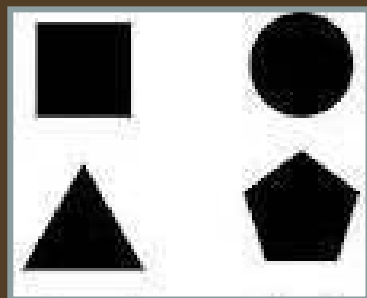
- Frostig M.,. kreirala **Test za procenu zrelosti vizuelne percepcije** (*Developmental test of visual perception*), namenjen deci tipičnog razvoja.
- Daje količnik vizuelne percepcije u odnosu na hronološki uzrast ispitanika
- Na osnovu zrelost vizuelne percepcije utvrđuje se spremnost deteta za polazak u školu ili se mogu predvideti teškoće u učenju

Frostig test se sastoji od

- 41 zadatka raspoređen u 5 oblasti, poređanih po težini.
- Omogućava uvid u zaostajanje razvoja ili teškoće vizuelne percepcije.

FROSTOG Test za procenu vizuelne percepcije					
ISPITANIK	O B L A S T I		Broj bodova	Max. br. bodova	Primedbe
	I	Koordinacija oko-ruka		30	
	II	Diskriminacija figura-pozadina		20	
	III	Stalnost oblika		17	
	IV	Položaj u prostoru		8	
	V	Prostorni odnosi		8	

Test vizuelne diskriminacije

- *Test Vizuelne diskriminacije prati teorijska shvatanja razvoja ove vizuo-perceptivnih veština. Ispituje sposobnost diferencijacije, identifikacije i klasifikacije 2D ajtema (oblika, figura, slika, slova, reči), čiji se detalji usložnjavaju, a veličina smanjuje.*
1. faza: **Percepcija geometrijskih oblika** prikazanih punom crnom bojom.
 2. faza: **Sparivanje objekta** prikazanih crnom bojom/konturama/kao slika sa detaljima
 - 3 faza: **Diskriminacija slika** vidljivih/zaklonjenih; jednostavnih/prikazanih u grupi
 4. faza: **Diskriminacija simbola** prikazanih pojedinačno/u grupi.

VES skala Natali Barage, 1970.

- **Skala vizuelne efikasnosti** (*VES–Visual Efficiency Scale*), konstruisana je za decu sa sa oštećenjem vida.
 - VES skala sadrži 48 ajtema, grupisanih u 4 subtesta.
- Omogućava određivanje nivoa vizuelne percepcije (*zadovoljavajuća, granična i niska*) i kreiranje programa razvoja vizuelnog opažanja.
 - Dostupno na: <https://archive.org/details/visualefficiency02nata>

Oblasti VES skale

- **I subtest: diskriminacija** (12 ajtema):
 - **geometrijskih oblika i kontura predmeta** koji se razlikuju u pogledu kontrasta, položaja u prostoru i veličine
 - Zadatak: nađi isto kao sa leve strane!
- **II subtest: diskriminacija** (12 ajtema):
 - **slika predmeta i apstraktnih oblika**, koji se razlikuju u pogledu detalja i položaja u prostoru i oblika (stalnost forme).
 - Zadatak: nađi isto kao sa leve strane!
- **III subtest: vizuelno zaključivanje, prostorni odnosi**, diskriminacija oblika i figura
- **IV subtest: opažanje veličine, položaja, delova i odnosa slova, simbola i reči**

Procedura dijagnostičke procene

DAP - Diagnostic Assessment Procedure

- *DAP* procedura se sastoji od 8 nivoa vizuelnih zadataka. Zadaci se odnose na područja vizuelne percepcije: diskriminacije, identifikacije, vizuelne memorije, spacijalne percepcije, vizuomotorne koordinacije.
- Procedura omogućava ispitivanje vida počevši od od percepcije svetlosti (na rođenju) do identifikacije apstraktnih simbola (7.god)

A nivo: utvrđivanje percepcije svetla

B nivo : ispitivanje kontrole pokreta očiju i diskriminacije predmeta po veličini, obliku i boji.

C nivo : vizuelno prepoznavanje i upotreba predmeta u skladu sa njihovom namenom

D nivo : diskriminacija i identifikacija boja, oblika i detalja predmeta i njihovih slika. Koordinacija oko-ruka

E nivo : razlikovanje figura-pozadina i perspektive

F nivo: diskriminacija, identifikacija i reprodukcija apstraktnih simbola i oblika

G nivo: shvatanje odnosa između slika predmeta, apstraktnih simbola i figura

H nivo : diskriminacija kombinacija simbola

Do polaska u školu dete treba da usvoji:

A child that sees like this can pass a vision screening.

A child that sees like this can pass a vision screening.

A child that sees like this can pass a vision screening.

A child that sees like this can pass a vision screening.

Now do you see why your child may struggle to pay attention, sit still, and finish homework?

WWW.VISUALLEARNINGCENTER.COM

- Sparivanje predmeta, slika i apstraktnih simbola:
 - Prema boji, obliku, veličini, detaljima, orijentaciji detalja
- Identifikaciju (imenovanje): predmeta, slika i apstraktnih figura
 - Prema boji, obliku, veličini, nameni, vrsti....
- Shvatanje odnosa delova i celine na kompleksnim objektima i slikama
- Diskriminaciju figura-pozadina
- Vizuelno zaključivanje
- Koordinaciju oko-ruka koja se ispoljava kroz crtanje, precrtavanje, kopiranje, bojenje, pisanje slova i brojeva

Literatura:

- Grbović (u štampi): *Metodski pristupi čitanju i pisanju kod slabovidosti*,
 - Poglavlje: Procena vizuelne percepcija u kontekstu određivanja obrazovnog pristupa deci sa oštećenjem vida